

FATİH HARBİYE

Peyami Safa

Öykü Neriman ve Şinasi, lise yıllarından itibaren birliktelikleri olan, Konservatuvarda müzik eğitimi gören iki gençtir. İstanbul'un Fatih semtinde, mütevazı bir hayat sürmektedirler. Neriman, yedi senedir severek birlikte olduğu Şinasi'ye karşı, son zamanlarda soğuk ve uzak hareket etmektedir. Hatta, bir gün Şinasi'ye yalan söyleyerek Macit adındaki modern, zengin, iyi giyimli ve varlıklı bir genç ile vakit geçirmiştir. Neriman'ın halindeki değişikliğin birlikte yaşadığı yaşlı babası Faiz Bey ve evdeki yardımcıları Gülter'de farkındadır. Baba Faiz Bey; kültürlü, her gün Mesnevi'yi okuyan, hayatını eserdeki kaidelere göre yaşamaya çalışan görmüş bir adamdır. Eşini kaybettikten sonra yaşadığı muhite göre daha mütevazı bir semt olan Fatih'e taşınmışlardır. Gün geçtikçe maddi imkanlarının azalması, yaşlı adamı buna mecbur bırakmıştır. Neriman, ise burada yaşamaktan sıkıntılıdır. Son zamanlarda okulunu aksatmaya başlamış, yaşadığı semtten ve Macit'e göre daha sıradan ve hatta bazen pasaklı giyinen Şinasi'den sıkılmıştır. Olayları sakince gözlemleyen Şinasi, Neriman'ın Macit ile buluştuğunun, gizli işler peşinde olduğunun farkındadır. Ancak, yedi sene kadar birlikte oldukları herkesçe bilindiğinden, Neriman'ı bırakmak ve saygı duyduğu Faiz Bey'i üzmemek istemez. Neriman ise Macit'ten şık bir yerdeki balo için davet almıştır. Ancak, gece için babasından izin alsa bile, mevcut kıyafetleri ile o gösterişli ortamda bulunamayacağını bildiğinden, babasından para koparmalıdır. Türlü numaralar ile Neriman babasından izin alır. Faiz Bey ise evde para edeceğini bildiği az kalmış birkaç parça eşyayı satmaya çalışmaktadır. Neriman, kıyafet fikirleri almak için varlıklı akrabalarının evine gider. Burada, kızını yeni kaybetmiş, acılı, yaşlı bir kadınla tanışır. Kadının kızı, fakir bir müzisyen ile birlikteyken, para uğruna adamı terk ederek zengin birine gider, ancak, zengin adamın yanında samimi gerçek insanlar bulamayınca, mutluluğun para da olmadığını fark ederek, eski sevgilisine dönmek ister, adamdan red cevabı alınca da, intihar eder. Neriman, bu hikayeyi dinledikten sonra gerçekleri görerek balodan vaz geçer. Babasına acilen Şinasi ile evlenmek istediğini bildirir.

Temalar

Maddi Hırs Maddesel zenginliğin baz alındığı mutluluk kısa sürer.

Aidiyet Duygusu Kişiler, buldukları ortam ve bireylerle aidiyet duygusu kurmazlarsa, yalnızlaşırlar.

Kişiler

Neriman Konservatuvarda müzik eğitimi alan, yaşlı babası ve yardımcıları ile yaşayan bir kızdır. Şinasi ile lise zamanlarından beri birliktedir. Ne istediğinin farkında olmayan, lükse meraklı bir kızdır.

Şinasi Konservatuvarda eğitim alan, mütevazı hayatı olan bir gençtir. Neriman'ın değişikliklerini hoş karşılamaz, ancak ahlaklı yapısından dolayı, genç kız ile birlikteliğini sürdürür.

Faiz Bey Neriman'ın babasıdır. Gün görmüş, kültürlü bir adamdır.

Gülter Nerimanların evindeki hizmetçidir.

Macit Neriman'ın arkadaşıdır, varlıklı, iyi giyinen, gözde bir gençtir.

Nezahet Şinasi'nin kız kardeşidir. Şinasi ve Neriman'ın tanışmalarına vesile olmuştur.

Fahriye Neriman'ın arkadaşıdır.

Neriman (Havai)

Karakter Konservatuvarda müzik eğitimi alan Neriman, annesini seneler evvel kaybetmiş, babası ve evdeki yardımcıları ile beraber yaşayan genç bir kızdır. Yedi senedir, kendisi gibi müzik eğitimi alan Şinasi ile birliktedir. Ancak, Neriman, havai bir karakterdir, gözü yükseklerde ve komplekslidir. Yanlış kişilerin ve heveslerin uğruna yalancılık yapar, yakalanma tehlikesi ve yaptıklarının mahcubiyeti ile asabi tavırlar takınır. Çıkarları uğruna kararlı hareket eder.

Aktiviteler Lise zamanlarından beri, Şinasi ile zaman geçirmekten keyif alan Neriman' a artık bu paylaşımlar

uzak gelmektedir. Ud çalmayı da mecbur olmasına rağmen yapmamaktadır. Hep, daha iyi hayatları düşünerek, mevcut şartlarından yakınlıkla zaman geçirir. Ayrıca, kaçamak yaparak Macit ile buluştuktan hoşlanır.

ÖRNEK ANILAR

Ürkek Şinasi ile birlikteliği tüm komşular tarafından bilinen Neriman, gizlice Macit'in arabasından inince ürktü. Babasına ve çevreye yakalandığında neler olabileceğinin farkındaydı. "Evin kapısına gelince komşuların pencerelerine baktı. Kalbi o kadar şiddetle çarpıyordu ki, bu ses bütün mahalleyi uyandıracakmış gibi ürktü ve elini göğsüne götürdü. Anahtarları kilide soktu, fakat çeviremedi; kol demiri vurulmuşsa, kapıyı çalmak, evdekileri uyandırmak lazım gelecekti. Bunu yapmaya kendinde kuvvet bulamadı. Bu felaketten kaçmak istese nereye gidebileceğini tasavvur etti. Uzaklaşan otomobilin gürültüsünü işittikçe korkusu artıyordu."

Utangaç Babasına ve Şinasi'ye yalan söylemenin verdiği ağırlığı Neriman hissetmeye başlamıştı. Yaptıklarının mahcubiyetini ve utancını yaşıyordu. "Hep Şinasi'nin vakur ve muztarip yüzünü hatırladı. Büyük bir utançla başı yastığına çukuruna batıyordu. İstirabın verdiği intibah zamanlarında, kendi kendini aldatmak, başkalarını kandırmak kadar basit değildir ve insan kendi içindeki adaletten ürkmeye başlar. Neriman çektiği bu azapların bir gece evvelki zevkin bedeli olduğunu hissediyordu."

Yalancı Arkadaşı Fahriye ile buluşmaya gideceğini söyleyerek Macit ile eğlenceye giden Neriman, Şinasi'ye yalan söylüyordu. Şinasi her şeyi bildiğinden, sevgilisinin ustaca yalan söylemesine şaşırıyordu. " Bir gün evvel, aynı saatte geçtikleri yolun ve kaldırımların üstünde idiler. Şinasi bir gün evvelki azaplarının hepsini hatırladı. Neriman'ın Fahriye'ye hiç gitmediği halde bu kadar cüretkarca yalan söylemesini hazmedemedi."

Havai Neriman, Macit'i tanıdıktan, zengin hayatları gördükten sonra havai bir kız olmuştu. Ne istediğini bilmiyor, bilinçsizce hareket ediyordu. "Öf... Bu elimdeki ut da sinirime dokunuyor, kıracağı geliyor. Şunu Şamlı'ya bırakalım. Bunu benim elime nereden musallat ettiler? Evdeki hey hey yetişmiyormuş gibi üstelik bi de Darüelhan! Şu alaturka musikiyi kaldıracaklar mı ne yapacaklar? Yapsalar da ben de kurtulsam. Hep ailenin tesiri. Babam şark terbiyesi almış."

Kompleksli Neriman, yaşadığı koşulları beğenmeyen, hayatından memnuniyetsiz, kompleksli bir kızdı. "Darüelhan'dan da çıkacağım, yahut alafranga kısmına gireceğim. Zaten bizim kısmı lağvedeceklermiş. Allah razı olsun. Kendimden nefret ediyorum. Oturduğum mahalle, oturduğum ev, konuştuğum adamların çoğu sinirime dokunuyor. O Fatih meydanından önünden geçerken meydanda kahvelerinde bir sürü işsiz güçsüz, softa makulesi adamlar oturuyorlar."

Kararlı Maddi şartlar ne kadar kötü olursa olsun, Neriman için önemli olan baloya gitmekti. Kararlı davranıyor, babasını umursamıyordu. "Balo! Muhakkak gitmeli. Fakat izin meselesi, para meselesi, tuvalet meselesi, Şinasi meselesi... Onu en çok para meselesi düşündürüyordu. Babasına tekrar nasıl müracaat edebilir? Daha bir ay evvel yeni mantosunu, yeni iskarpinlerini yaptırmak için babasını ne büyük fedakarlığa sevketti: Fatih'teki ev rehine konmuştu ve bu ağır faizli borcu ödemek için, babası, her ay, tekaüt maaşının bir kısmını ayırmaya mecburdu."

Asabi Neriman'ın istedikleri yapılmayınca ne kadar asabi bir karakter olacağını herkes farkındaydı. " - Tatlı su bul Gültür! dedi. Bekliyordu. Gültür koştu. Neriman'ın rengi uçmuştu. Titremeye başladı. Gültür, küçük hanımın tehlikeli asabiyetini bildiği için acele ediyordu."

Çıkarıcı Baloya gidebilmek ve tuvalet aldirmek için Neriman, babasını ikna etmek zorundaydı. Bundan dolayı çıkarıcı hareket edecekti. "Evvela babasını hazırlamak lazım. Geceki münakaşayı hatırladı ve babasına itiraz ettiğine pişman oldu. Macit'ten ayrıldığı zamandan beri geçen bu üç gün içinde babasını ne derceye kadar kazanabildiğini hesap etti. Hiç. Kazandığı kadarını da kumarbaz gibi dün geceki münakaşada vermişti. Bunu derhal tashih etmeyi düşündü; bundan sonra, babasının ne kadar tenkidine uğrarsa uğrarsın itiraz etmemeye karar verdi."

Şinasi (Ahlaklı)

Karakter Lise yıllarından itibaren, Neriman ile birlikteliği olan Şinasi, iyi huyları ve güzel ahlakı ile takdir toplayan bir gençti. Özellikle, Neriman'ın babası Faiz Bey tarafından sevilir, benimsenirdi. Terbiyeli, olgun karakteri ile övülen Şinasi'nin, her şeye verdiği ehemmiyete karşı tek kötü huyu; pasaklı ve dikkatsiz kıyafetleriydi.

Aktiviteler Konservatuvar eğitimi alan Şinasi, kemençe çalmayı çok sever ve başarıyla icra ederdi. Zaman zaman da kemncesine şarkı söyleyerek eşlik ederdi. Kahvede arkadaşları ile sohbet etmekten hoşlanır, düzenli

kitap okurdu. Şinasi'nin vaz geçemediği aktiviteler ayrıca; Neriman ile buluşmak, gazete okumak ve sigara içmektir.

ÖRNEK ANILAR

Özensiz/ Pasaklı Şinasi için iyi giyinmek ve şık olmak önemli değildi. Çoğu zaman kendi görünümüne hiç dikkat etmezdi. "Kolunun altına sıkıştırdığı kemeçe ağır geliyordu; hafif uzamış traşı, aynaya bakılmadan bağlanmış boyunbağı, kemeçe sürtünüşleri ile sağ dizi ütü tutmaz bir hale gelen pantolonu, tozlu potinleri..."

Terbiyeli Şinasi'nin hal ve davranışlarında kimse aşırıya giden bir şey görmemişti. O herkes tarafından takdir edilir, övgü cümleleri ile anlatılırdı. "Sessiz, haluk, fevkalade terbiyeli, fitraten asil bir çocuk, büyük bir rikkatli kalbi var. Hissiyat – ı aliye sahibi..."

Ahlaklı Şinasi, Neriman'ın son durumundan ve hareketlerinden endişe ediyordu. Esasen, bu değişimler O'nun da kızıdan uzaklaşmasına ve soğumasına neden olmuştu, fakat, Şinasi uzun zaman birlikte geçirdiği, babasına saygı ve sevgi duyduğu Neriman'dan ayrılmayı da düşünemiyordu "Daima söylemişimdir ya, ben bu adamı babam gibi severim. Onu en küçük şeyler için bile kırmadım. Böyle büyük bir meselede sözünden dışarı nasıl çıkarım? Onun hatırı için fedakarlık edeceğim. Esasen mecburum. Herkes bizim evleneceğimize o kadar emin ki, vazgeçersem umumun hayreti beni utancımından öldürebilir."

Sakin/ Olgun Neriman ne kadar fevranlı ve münakaşaya hazır bir kız ise, Şinasi de o kadar sakin ve olgun bir karakterdi. "Şinasi, Neriman'ın sesindeki bütün perdeleri, mübalağa ile ifade edilmiş küçük bir teessürden hakiki ve büyük bir fevrana giden ses merdivenlerinin her basamağını bilirdi. Neticeyi şimdiden görüyordu. Fakat, Şinasi, ekseri zamanlar en son mecburiyet anı gelmedikçe hiçbir münakaşayı kabul etmeyen ve muarızın hücumlarına içinden cevap vererek yalnız kendi kendine karşı hesap veren insanlardandı. Neriman'ın daha ileriye gideceğini anladı ve ruhi nizamını bozacak tesirlere karşı benliğinin etrafında istihkamlar yapmaya başladı."